

Lekmannarevisorn granskar

**UMEÅ KOMMUN
UPAB**

Grundläggande granskning 2022

Innehåll

Årlig grundläggande granskning	2
1. Inledning.....	2
2. Granskningsresultat.....	5
3. Sammanfattande bedömning.....	8
Bilaga 1. Utökning inom ramen för den grundläggande granskningen – bolagens avtalsförvaltning.....	9
1. Inledning.....	9
2. Iakttagelser	10
3. Övergripande bedömning.....	12

Årlig grundläggande granskning

1. Inledning

1.1. Bakgrund

Kommunrevisionen granskar årligen i den omfattning som följer av god revisionsred all verksamhet som bedrivs inom nämndernas verksamhetsområden. De granskar på samma sätt, genom de lekmannarevisorer som utsetts i företag enligt kommunallagens 10 kap. 2-6 §§, även verksamheten i dessa juridiska personer.

Lekmannarevisorn ska, enligt aktiebolagslagens 10 kap. 3 § granska om bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt och om bolagets interna kontroll är tillräcklig.

Enligt God revisionsred 2022 ska den grundläggande granskningen innehålla:

- ▶ Granskning av måluppfyllelse.
- ▶ Granskning av styrning och intern kontroll.

Granskningen är inriktad på att översiktligt bedöma måluppfyllelsen samt om styrelse respektive nämnd har en tillräcklig styrning och kontroll för att leva upp till mål, beslut och föreskrifter.

Granskningen har sin utgångspunkt i God revisionsred, samt risker som framkommit i lekmannarevisorernas risk- och väsentlighetsanalys 2022.

1.2. Syfte och revisionsfrågor

Syftet med granskningen är att ge lekmannarevisorn underlag till sin granskningsrapport där denne ska uttala sig om bolagets verksamhet har skötts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt och om bolagets interna kontroll är tillräcklig. Följande revisionsfrågor ska besvaras i granskningen:

Ändamålsenlighet

- ▶ Har styrelse och VD säkerställt en tillräcklig styrning av verksamheten?
- ▶ Har styrelse och VD säkerställt en tillräcklig uppföljning av verksamheten?

Ekonomiskt tillfredsställande

- ▶ Har styrelse och VD säkerställt en tillräcklig styrning av ekonomin?
- ▶ Har styrelse och VD säkerställt en tillräcklig uppföljning av ekonomin?

Intern kontroll

- ▶ Har styrelse och VD säkerställt att den interna kontrollen i bolaget är tillräcklig?

1.3. Avgränsning

Granskningen avser Umeå Parkering AB och verksamhetsåret 2022. Den grundläggande granskningen är översiktlig och inte inriktad på detaljer.

1.4. Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses bedömningsgrunder som används i granskningen som utgångspunkt för analys, bedömningar och slutsatser. Revisionskriterierna kan hämtas ifrån lagar och förarbeten eller interna regelverk, policies och fullmäktigebeslut. Kriterier kan också ha sin grund i jämförbar praxis eller erkänd teoribildning.

I denna granskning utgörs de huvudsakliga revisionskriterierna av kommunallagen, aktiebolagslagen och god revisionsred 2018 samt kommuninterna styrdokument beskrivna nedan.

1.4.1. Kommunspecifik styrmodell

Umeå kommun specificerar sin styrmodell i Riktlinjer för aktiverande styrning i Umeå kommun, antaget av kommunfullmäktige 2021-03-09. Riktlinjen ska tillämpas av Umeå kommuns nämnder och helägda bolag. I delägda bolag och andra associationsformer där Umeå kommun är ägare, verkar kommunen för att riktlinjen ska tillämpas i sin helhet eller i tillämpliga delar. Vad som är tillämpliga delar ska avgöras utifrån ägarförhållandena, verksamhetens art och omständigheterna i övrigt.

Riktlinjerna fastslår att verksamheten i nämnder och bolag ska utgå från tilldelat grunduppdrag. Inom ramen för tilldelat grunduppdrag har nämnder/bolag möjlighet att utifrån sina specifika förutsättningar och behov fastställa hur verksamhetsstyrning och uppföljning ska utformas. Detta innebär att varje nämnd och bolagsstyrelse inom grunduppdragets ramar, lagstiftning, övriga direktiv och riktlinjer från kommunfullmäktige har mandat att besluta om mål, uppdrag och aktiviteter för sina egna verksamheter.

Uppföljning av grunduppdraget sker årligen genom att nämnd och bolag bedömer i vilken omfattning nämnden eller bolaget verkställt grunduppdraget och rapporterar sagda bedömning tillkommunstyrelsen som sammanställer inför hantering i kommunfullmäktige.

Utöver grunduppdraget har nämnder och bolag att förhålla sig till kommunfullmäktiges inriktningsmål. Inriktningsmål kan destineras till namngivna nämnder och bolag som:

- särskilt ska prioritera arbete med just detta inriktningsmål
- bedöms ha de reella förutsättningar som krävs för att inriktningsmålet ska uppnås

Nämnder och bolag har även att förhålla sig till specifika tilläggsuppdrag som kan tilldelas av kommunfullmäktige i samband med fastställande av planeringsdirektiv och budget.

1.4.2. Generella ägardirektiv

Kommunfullmäktige har i mars 2021 fastställt generella ägardirektiv för styrning av de kommunala bolagen. De generella direktiven innehåller krav och riktlinjer för samtliga hel- eller majoritetsägda bolag i bolagskoncernen och avser bland annat:

- ▶ Efterlevnad av lagar och styrning från fullmäktige
- ▶ Innehåll och form för bolagsstyrelsens arbetsordning
- ▶ Innehåll och form för VD-instruktion
- ▶ Uppföljning och rapportering

1.4.3. Särskilda ägardirektiv

Kommunfullmäktige har i kommunens budget 2023 fastställt fem inriktningsmål:

- ▶ Umeås tillväxt ska klaras med social, ekologisk, kulturell och ekonomisk hållbarhet med visionen om 200 000 medborgare år 2050
- ▶ Umeå ska växa hållbart utan några utsatta områden
- ▶ Umeå kommun ska skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt att forma samhället såväl som sina egna liv
- ▶ Umeå ska vara klimatneutralt till 2040
- ▶ För att klara kompetensförsörjningen, förbättra arbetsmiljö och ge bättre medborgargarnytta ska de möjligheter som den digitala transformationen innebär vara förstahandsalternativet för Umeå kommuns verksamhetsutveckling

De särskilda ägardirektiven innehåller särskilt destinerade uppdrag till bolaget utifrån kommunfullmäktiges mål.

Kommunfullmäktige har i november 2021 fastställt särskilda ägardirektiv för Umeå Parkeering AB. Enligt ägardirektiven utgör bolagets verksamhet att tillhandahålla väl belägna och attraktiva parkeringsanläggningar samt driva parkeringsrörelse och parkeringsövervakningen.

1.5. Genomförande

Granskningen har genomförts genom löpande insamling av fakta och iakttagelser (tex via styrelsens protokoll och tillhörande underlag såsom mål- och budgetdokument, ekonomi- och verksamhetsrapporter, delårsrapporter, bokslut). Dialoger har genomförts med VD och styrelsens presidium två gånger under året. Avstämningar har genomförts med bolagets auktoriserade revisor.

Utökad granskning - bolagens avtalsförvaltning

Den utökade granskningen är genomförd genom en översiktlig dokumentstudie kopplat till bolagets avtalsuppföljning. Granskningen har inte omfattat stickprov av bolagens upprättade avtal. Kompletterande intervjuer har genomförts med ansvariga tjänstepersoner.

Den utökade granskningen rapporteras i bilaga 1.

2. Granskningsresultat

Vi har översiktligt granskat styrelsens styrning av verksamhet, ekonomi och interna kontroll med utgångspunkt i de ovan beskrivna (se avsnitt 1.4) revisionskriterier. I nedanstående tabeller sammanställs våra iakttagelser utifrån respektive kontrollpunkt. Iakttagelser utgår ifrån huruvida vi av erhållen dokumentation tydligt kan utläsa resultat för varje kontrollpunkt.

2.1. Ändamålsenlighet

Iakttagelserna i detta avsnitt ger underlag för att besvara följande revisionsfrågor:

- ▶ Har styrelse och VD säkerställt en tillräcklig styrning av verksamheten?
- ▶ Har styrelse och VD säkerställt en tillräcklig uppföljning av verksamheten?

2.1.1. Iakttagelser

Kontrollpunkt	Kommentar
Beslut om plan för verksamheten.	Affärsplan 2022-2024 antagen av styrelsen 2021-11-19
Formulerat målsättningar som säkerställer att verksamheten bedrivs enligt ägardirektiv.	Fullmäktiges ägardirektiv antogs under styrelsens sammanträde 2022-01-21. Av ägardirektiven framgår bolagets målsättning med tydlig koppling till fullmäktiges mål.
Rapportering innehåller uppföljning av verksamhet	Uppföljning i verksamhetsrapport T1 vid styrelsemöte 2022-05-24, och verksamhetsrapport T2 2022-09-23 inklusive resultatprognos utifrån specificerade måltal/indikatorer Uppföljning i årsredovisning, antagen av styrelsen 2023-02-24.
Når målen för verksamheten	Enligt årsrapporten bedöms bolaget uppnå sina mål utifrån ägardirektivet för verksamhetsåret 2022.
Vid behov vidtagit tydliga åtgärder för att nå måluppfyllelse avseende verksamhet	Ej tillämpligt.

2.1.2. Övriga kommentarer

Enligt verksamhetsberättelsen för 2022 har året varit ett starkt återhämtningsår av pandemin för bolaget. Detta har visat sig genom ökade omsättningar från parkeringsintäkter,

antalet genomförda parkeringar, antalet sålda parkeringstillstånd (uthyrningsnivå) som ligger över tidigare års trender.

I årsredovisning framhålls utveckling och utmaningar för bolaget inför kommande verksamhetsår. Bland annat anges behov av utbyggnation av befintlig laddinfrastruktur för elbilsaddning. Detta för att kunna möta efterfrågan på den växande elbilsmarknaden, där behoven ökar för att kunna ladda elbilar.

Det framgår även av årsredovisningen att en utbyggnad med ca 50 laddpunkter i bolagets egna anläggningar har genomförts under 2022. Bedömningen uppges vara i balans med nuvarande efterfrågan av laddinfrastruktur från bolagets kunder, men fortsatt utbyggnad kommer att ske enligt plan för att möta efterfrågan på marknaden.

2.2. Ekonomiskt tillfredställande

lakttagelserna i detta avsnitt ger underlag för att besvara följande revisionsfrågor:

- ▶ Har styrelse och VD säkerställt en tillräcklig styrning av ekonomin?
- ▶ Har styrelse och VD säkerställt en tillräcklig uppföljning av ekonomin?

2.2.1. lakttagelser

Kontrollpunkt	Kommentar
Antagit en budget för sin verksamhet	Budget 2022 antagen av styrelsen 2021-11-19, med ett resultat efter finansiella poster på 7,1 mnkr. Budgeten är tydligt framskriven och vilar på rimliga beräkningar.
Formulerat målsättningar som säkerställer att ekonomin bedrivs enligt ägardirektiv.	Ekonomiska nyckeltal kopplade till bolagets affärsplan är formulerade. Av bolagets särskilda ägardirektiv framgår bolagets ekonomiska mål.
Rapportering innehåller uppföljning av ekonomi	Resultat har följts upp löpande vid styrelsemöten under 2022. Uppföljning i delårsrapport vid styrelsemöte 2022-05-24, samt 2022-09-23 Uppföljning i årsredovisning, antagen av styrelsen 2023-02-24.
Når målen för ekonomi	Av årsredovisningen bedöms samtliga ekonomiska mål uppfyllda.
Vid behov vidtagit tydliga åtgärder för att nå måluppfyllelse avseende ekonomi	

2.2.2. Övriga kommentarer

Bolagets nettoomsättning uppgick för helåret till 105,1 mnkr (100,0 mnkr). Resultat efter finansiella poster uppgick till 14,7 mnkr (7, mnkr). Resultatet följer i stort de prognoser som gjorts under året.

2.3. Intern kontroll

lakttagelserna i detta avsnitt ger underlag för att besvara följande revisionsfråga:

- ▶ Har styrelse och VD säkerställt att den interna kontrollen i bolaget är tillräcklig?

2.3.1. Iakttagelser

Kontrollpunkt	Kommentar
Genomfört en riskanalys	Riskanalys beslutad av styrelsen 2021-09-24
Beslutat om kontrollmoment utifrån identifierade risker	Internkontrollplan beslutad av styrelsen 2021-09-24
Följt upp resultatet av genomförda kontrollmoment	Uppföljningen behandlades vid styrelsemötet 2022-11-18. Med några få undantag är alla planerade kontroller genomförda.

2.3.2. Övriga kommentarer

Riskanalysen innehåller 29 identifierade risker inom områden som innefattar bolagets verksamhet och ägardirektiv.

Risker med högst riskvärden (12 av 20) innefattar bland annat minskad gatumarksparkering, förändringar av lagstiftning, låg betalningsvilja från kund, efterfrågan på parkering minskar samt IT-säkerhet.

Pågående aktiviteter och ej genomförda aktiviteter rör bland annat skador orsakade av väderpåverkan och kompetensförsörjning.

3. Sammanfattande bedömning

Vår översiktliga granskning av VD och bolagsstyrelsens förvaltning visar inte på några väsentliga avvikelser. Vi bedömer därför att bolagets verksamhet har skötts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt och att bolagets interna kontroll är tillräcklig.

Vår bedömning grundar sig på följande:

Revisionsfråga	Bedömning
Har styrelse och VD säkerställt en tillräcklig styrning av verksamheten?	Vi bedömer att styrelse och VD har säkerställt en tillräcklig styrning av verksamhet. Styrelsen har i sin affärsplan beslutat om relevanta strategier och målområden för verksamheten. Målen följer i stort uppdrag från ägaren som skrivs fram i bolagets ägardirektiv.
Har styrelse och VD säkerställt en tillräcklig uppföljning av verksamheten?	Vi bedömer att styrelse och VD har säkerställt en tillräcklig uppföljning av verksamhet. Uppföljning av bolagets verksamhet sker i huvudsak i enlighet med styrande dokument.
Har styrelse och VD säkerställt en tillräcklig styrning av ekonomin?	Vi bedömer att styrelse och VD har säkerställt en tillräcklig styrning av ekonomi. Styrelsen har antagit en budget för året. Budgeten är tydligt framskriven och vilar på rimliga beräkningar.
Har styrelse och VD säkerställt en tillräcklig uppföljning av ekonomin?	Vi bedömer att styrelse och VD har säkerställt en tillräcklig uppföljning av ekonomi. Styrelsen har löpande följt upp ekonomiskt resultat under året, samt vid tertialrapportering och i årsredovisning.
Har styrelse och VD säkerställt att den interna kontrollen i bolaget är tillräcklig?	Vi bedömer att styrelse och VD har säkerställt en tillräcklig intern kontroll i bolaget. Bolagets riskanalys och internkontrollplan är tydlig och bedöms innehålla relevanta risker.

Umeå mars 2023

Samuel Larsson
Verksamhetsrevisor, EY

Petter Frizén
Certifierad kommunal yrkesrevisor, EY

Bilaga 1. Utökning inom ramen för den grundläggande granskningen – bolagens avtalsförvaltning

1. Inledning

1.1. Bakgrund

Kommunens bolag ingår årligen en mängd avtal, flertalet via upphandling. Bristande riktlinjer, rutiner, kompetens och uppföljning av avtal riskerar att medföra stora kostnader för bolaget. Därtill kan kommunens och bolagets förtroendekapital rubbas om dess intressen i avtalen inte efterlevs, inte minst genom att berörda medborgare drabbas om leverantören inte följer de villkor som fastställts i avtalet.

1.2. Revisionsfrågor

Följande frågor besvaras inom ramen för denna utökade grundläggande granskning:

- Har bolagen upprättade styrdokument och rutiner för sin avtalsuppföljning?
- Har bolagen rutiner för att driva igenom avtalsenliga sanktioner när leverantörer avviker från avtal?

Granskningsinsatsen är översiktlig och våra bedömningar i denna utökning utgör endast en del av revisionens samlade bedömning i den grundläggande granskningen.

1.3. Metod

Den utökade granskningen är genomförd genom en översiktlig dokumentstudie kopplat till bolagens avtalsuppföljning. Granskningen har inte omfattat stickprov av bolagens upprättade avtal. Kompletterande intervjuer har genomförts med ansvariga tjänstepersoner.

2. Iakttagelser

Umeå Parkering AB (Upab) hanterar flera olika avtal, där de mest väsentliga enligt bolaget själva rör system/applikationer för parkeringsverksamhet. Bolaget har ett 25-tal större affärsavtal, och därutöver ett större antal kund- och verksamhetsstödsavtal. Även om kommunens Upphandlingsbyrå bistår bolaget i vissa upphandlingar står Upab som avtalsägare för samtliga avtal. För inköp av vissa tjänster/varor ingår Upab som avropsberättigad i upphandlingar som Umeå kommun gör.

2.1. Styrdokument och rutiner för avtalsuppföljning

Upab arkiverar alla avtal i ärendehanteringssystemet Public 360. Bolaget har en upprättad attestinstruktion som bland annat reglerar kontroll av att utgiften är förenlig med verksamheten, att rätt betalningsmottagare föreligger, samt att belopp stämmer. Public 360 tillåter potentiellt förhållandevis avancerad avtalsuppföljning men bolagets representanter har ännu inte hunnit lära sig dessa möjligheter. Public 360 tillåter till exempel att bolagets representanter får notiser när uppföljning ska ske.

Större affärsavtal läggs också upp i bolagets CRM-system (Customer relationship management) Lime Easy.

Bolaget har inga särskilda dokumenterade och formella rutiner för sin avtalsuppföljning utan den mesta uppföljningen är mer sporadisk och på förekommen anledning. Bolagets internkontrollplan tydliggör generell roll- och ansvarsfördelning för uppföljning, men inte särskilt kopplat till upprättade avtal. För vissa avtal, framförallt de större, görs dock med viss regelbundenhet översyner. Uppföljningen handlar då främst om lönsamhetsfrågor, alltså ekonomisk uppföljning. Ibland lyfter bolaget också in kvalitetsfrågor, där de kan få in kundernas synpunkter via upprättade avvikelssystem. Alla bolagets affärsavtal går igenom minst var tredje år. Mindre avtal följs inte upp med samma systematik.

Vid varje tertial görs en generell lönsamhetsanalys och dokumenterar vilka åtgärder som ska göras. Bolagets styrelse informeras om analysen, och får dessutom löpande information om de stora centrala affärsavtalen.

Vissa av Upabs avtal innehåller skrivningar om att särskilda kontroller kommer genomföras under avtalsperioden. Vi noterar dock att bolaget exempelvis inte genomfört någon revision kopplat till avtal om en applikation för parkeringsverksamhet, trots att det står i avtalet att det ska göras. Likaså gör bolaget ingen särskild uppföljning av de "standardkrav" som finns i avtalen, kopplat exempelvis till arbetsmiljö, miljö och antidiskriminering.

2.2. Hantering av leverantörers avvikelser

Upab har inga särskilda upprättade och formella rutiner för att hantera avvikelser från leverantörer. Vid uppkomna avvikelser initieras generellt en dialog leverantören för att lösa

problemen. Vid behov tar bolaget hjälp av UKF:s koncernjurister. Uppkomna avvikelser rör framförallt prisfrågor men även andra avtalsfrågor.

Under senare år har avvikelser uppkommit kopplat till ett avtal kring städtjänster i ett parkeringshus. Vi har inom ramen för granskningen tagit del av rapporten där avvikelserna dokumenterats. Rapporten innehåller föreslagna åtgärder samt ansvarig inom Upab för respektive rapporterad avvikelse. Avvikelserna hanterades genom att dokumenterade möten och leverantören tog fram en handlingsplan, varefter ärendet löstes.

3. Övergripande bedömning

Vi bedömer att Upab har rutiner för sin avtalsuppföljning men att dessa inte är dokumenterade och formaliserade. Även om den interna kompetensen inom området bedöms vara god skulle dokumenterade styrdokument och rutiner möjliggöra för en mer effektiv och löpande uppföljning. Likaså skulle det skapa förutsättningar att bolaget genomför de kontroller som stipulerats i avtal. Vi anser att det är angeläget att bolaget undersöker och implementerar de möjligheter för avtalsuppföljning som ges genom nuvarande och eventuellt framtida systemstöd. Likaså är det angeläget att bolaget upprättar former för uppföljning av de "standardkrav" som finns i upprättade avtal, kopplat exempelvis till arbetsmiljö, miljö och antidiskriminering.

Vi bedömer även att Upab har rutiner för att driva igenom avtalsenliga sanktioner när leverantörer avviker från avtal. Möjligheten att ta del av UKF:s koncernjurister är en del av denna rutin. Vi ser dock behov av att tydliggöra rutiner för eskalering av avvikelser, som reglerar situationer där dialog och handlingsplan inte räcker, utan bolaget behöver kräva vite eller andra sanktioner.